

Struvės geodezinio lanko objektų valdymas ir priežiūra

Dr. Saulius Urbanas

Struvės geodezinio lanko ekspertas,
Kadastro ir erdvinių duomenų politikos grupės analitikas

LRV nutarimu Nr. 544 Aplinkos ministerija yra atsakinga už Struvės geodezinį lanką

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖ

NUTARIMAS DĖL INSTITUCIJŲ, ATSAKINGŲ UŽ UNESCO PASAULIO PAVELDO SĄRAŠE ESANČIŲ VERTYBIŲ APSAUGĄ LIETUVOJE, PASKYRIMO

2010 m. gegužės 19 d. Nr. 544
Vilnius

Vadovaudamasi Pasaulio kultūros ir gamtos paveldo apsaugos konvencijos 4 ir 5 straipsniais, Pasaulio paveldo konvencijos įgyvendinimo gairėmis, patvirtintomis Pasaulio paveldo komiteto 1977 m. birželio 30 d., Lietuvos Respublikos Vyriausybė n u t a r i a:

1. Paskirti institucijas, atsakingas už UNESCO Pasaulio paveldo sąrašė (toliau – Pasaulio paveldo sąrašas) esančių vertybių apsaugą Lietuvoje:

1.1. Kultūros ministeriją:

1.1.1. už Vilniaus istorinį centrą (unikalus identifikavimo kodas Pasaulio paveldo sąrašė – 541);

1.1.2. už Kernavės archeologinę vietovę (unikalus identifikavimo kodas Pasaulio paveldo sąrašė – 1137);

1.1.3. už modernistinį Kauną („Modernistinis Kaunas: Optimizmo architektūra, 1919–1939 m.“ (unikalus identifikavimo kodas Pasaulio paveldo sąrašė – 1661));

1.2. Aplinkos ministeriją:

1.2.1. už Kuršių neriją (unikalus identifikavimo kodas Pasaulio paveldo sąrašė – 994);

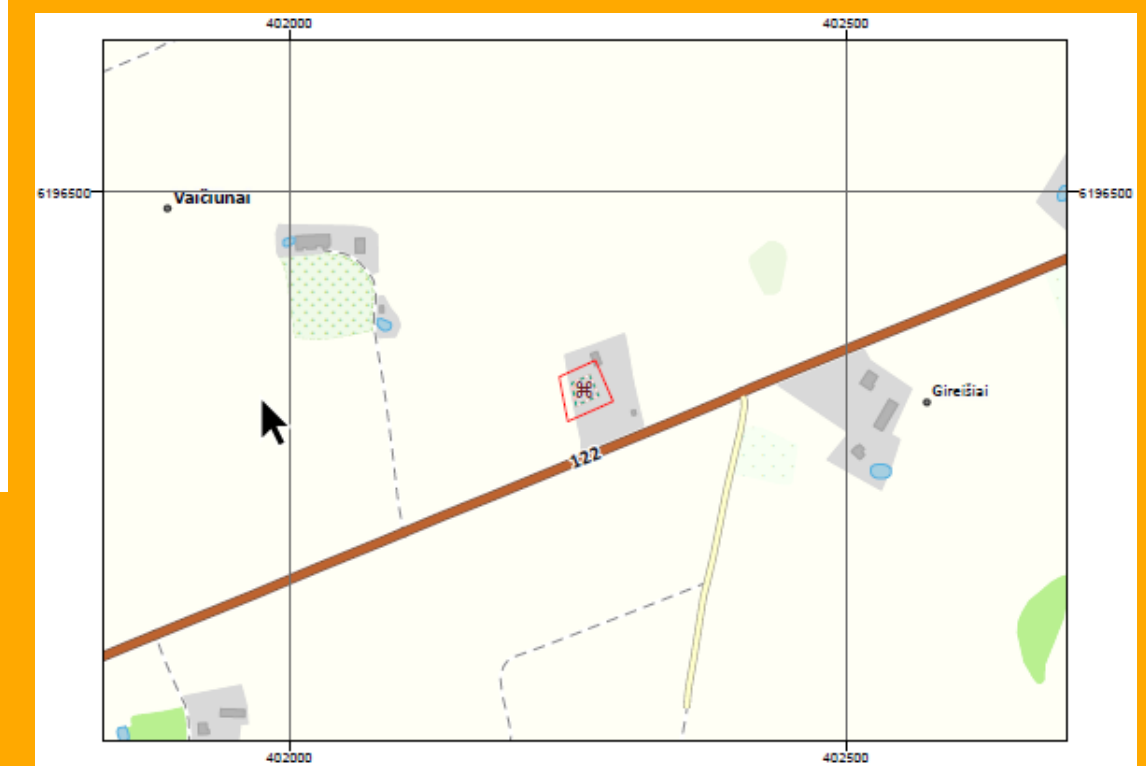
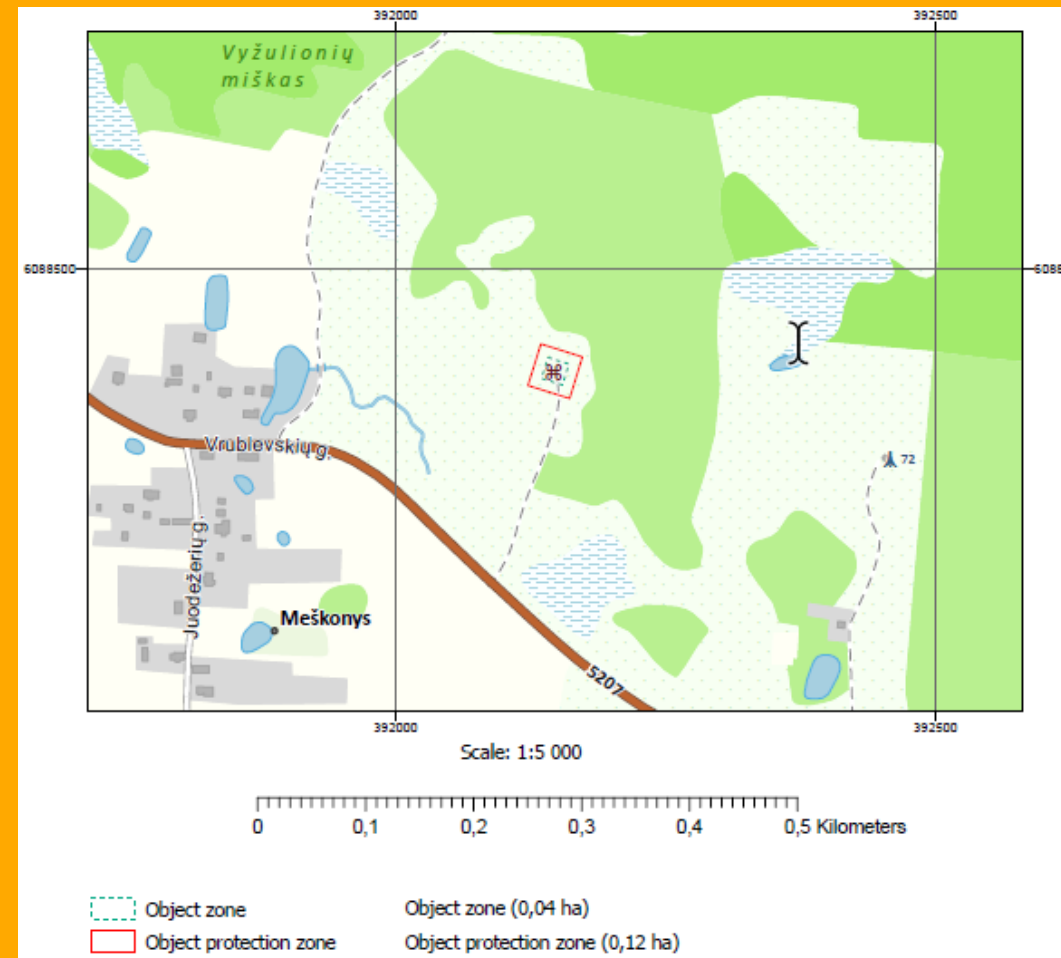
1.2.2. už Struvės geodezinį lanką (unikalus identifikavimo kodas Pasaulio paveldo sąrašė – 1187).

UNESCO periodinės ataskaitos

2014 m., 2023 m.

- Periodinės ataskaitos pildomos paprastai kas 6 metus
- Periodinę ataskaitą pildo šalys, o galutinę teikia Koordinaciniam komitetui pirmininkaujanti šalis
- 2023 m. pakeitimai dėl apsaugos zonų iškeitimo poreikį su UNESCO

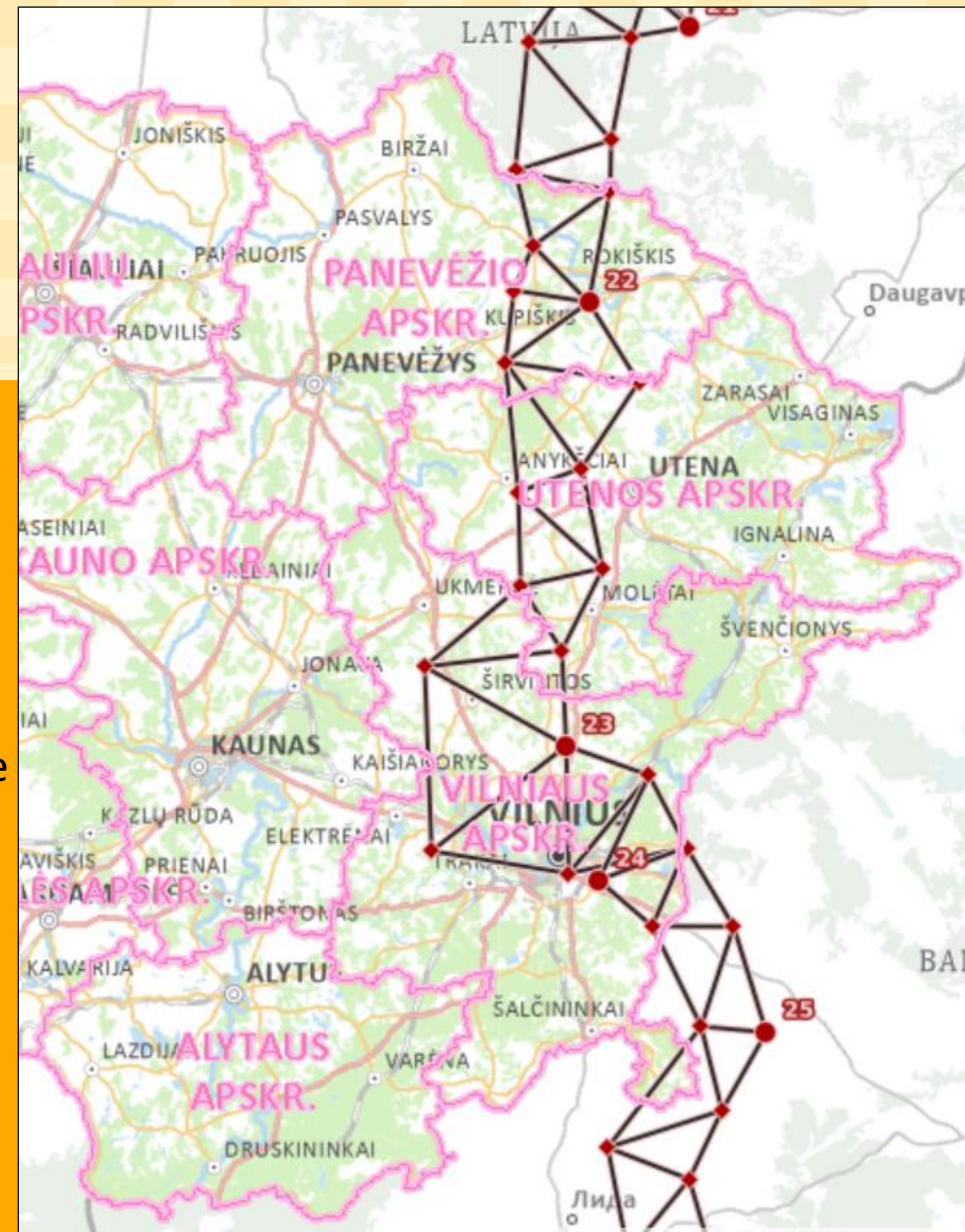
Suinteresuotos institucijos SGL valdymo veiklose

1. Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija
2. Lietuvos Respublikos kultūros ministerija
3. Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija
4. Lietuvos Respublikos švietimo ir sporto ministerija
5. Lietuvos nacionalinė UNESCO komisija
6. Savivaldybės
7. Aukštosios mokyklos (universitetai, kolegijos)
8. Nevyriausybinės organizacijos

Lietuvoje turime 18 Struvės geodezinio lanko punktų

- Rokiškio raj. savivaldybėje
 - Ganusiškiai
 - Pandėlis (taip pat ir bazė)
 - **Gireiškiai**
- Kupiškio raj. savivaldybėje
 - Jokšiai
 - Kinderiai
- Utenos raj. savivaldybėje
 - Martinčiūnai
- Anykščių raj. savivaldybėje
 - Kuzmiškis
 - **Storiai**
- Molėtų raj. savivaldybėje
 - Čivyliai
 - Petrikiškiai
 - Ambraziškiai
- Širvintų raj. savivaldybėje
 - Kangedai
- Elektrėnų raj. savivaldybėje
 - Nuobariškės
- Vilniaus m. savivaldybėje
 - Nemėžis
- Vilniaus raj. savivaldybėje
 - **Meškonys**
 - Šventininkai
 - **Paliepiukai**
 - Medininkai

Struvės geodezinio lanko valdymo plano poreikis

1. UNESCO Pasaulio paveldo centro rekomendacijos dėl valdymo plano
2. Valdymo planas turėtų apimti:
 - Ilgalaikius tikslus ir priemones
 - Trumpalaikius tikslus ir priemones
3. Galimybė dalintis projektų idėjomis, bendradarbiauti projektų finansavimo ir realizacijos klausimais.
4. Valdymo planus yra pasitvirtinusios Suomija, Švedija, Norvegija

Tarptautinio Struvės geodezinio koordinacinio komiteto gairės priežiūrai

1. Pažymėti vietovėje visus SGL punktus (tiek UNESCO, tiek nacionalinius). Pažymėtose vietose turi būti stabilios gairės ar informaciniai stendai arba nuorodos (QR kodai) į SGL informacinę svetainę.
2. Užtikrinti tinkamą punktų aplinkos priežiūrą bei pagerinti lankytojų sąlygas – žolės nupjovimas, šiukšlių surinkimas, informacinių stendų atnaujinimas
3. Derinant su Švietimo ministerijomis ir universitetais įtraukti informaciją apie SGL mokyklų vadovėliuose ir su Žemės pažinimu susijusiose studijose.
4. Organizuoti renginius viešinant informaciją apie SGL, bei inicijuoti straipsnių rengimą, knygų leidimą, suvenyrų gamybą ir kitą informacinę medžiagą.

2025 m. Aplinkos ministerija atnaujino informacinius stendus UNESCO punktuose

Paliepiukai

A sepia-toned portrait of General Sir John D'Almeida. He is an elderly man with a serious expression, wearing a dark military cap and a high-collared coat. The portrait is set within a decorative rectangular frame.

The diagram shows a sphere with a grid of latitude and longitude lines. A vertical line segment on the sphere's surface is labeled 'R'. To the left, a circular cross-section of the sphere is shown, with the center labeled 'O'. The radius is labeled 'R', and the circumference is labeled '2\pi R'. The surface area is labeled '4\pi R^2'. The diagram also shows a sun-like symbol at the top, with rays emanating from it, and a small 'S' at the bottom.

The map illustrates the proposed railway route from Fugates to Osmowitsa, passing through several countries and regions. The route is marked with a red line. Key locations along the route include Fugates, Rapaas, Luvdidenhokka, Basijäsvarti, Suoerabannosvi, Tynnyriäki, Jupaikka, Pöllinki, Aavassan, Perussara, Alatornion Kirkko, Osaivuori, Tornikallio, Mustaväli, Mäkipää, Gogland, Tschka Z, Yüvare, Simuna, Taru Observatory, Ziesu, Jēkubpils, Girečial, Mėlikony, Palieptukas, Tupahki, Lopaty, and Osmowitsa. Two inset photos show the existing railway stations at Basijäsvarti and Ziesu.

A black and white photograph showing a group of approximately ten people standing in a loose line across a grassy field. They appear to be dressed in early 20th-century attire. In the background, there is a dense line of trees, possibly a forest or a golf course fairway. The overall scene suggests a social gathering or a group portrait outdoors.

Are measurements in Lithuania started at 1816 and finished in 1821. They have been organized and carried out by Carl Tenner

Vilniaus raj. savivaldybė: Europos geografinio centro architektūrinis sprendimas susietas su SGL

5. FUNKCINĖ, ERDVINĖ IR ARCHITEKTŪRINĖ IDĖJA, DARNIOS IR TVARIOS KONCEPCIJOS APRAŠYMAS

Išnagrinėjus visą teritoriją atsižvelgiant tiek į geografines, tiek į reglamentines sąlygas sklypas labai aiškiai pasidalina į dvi dalis:

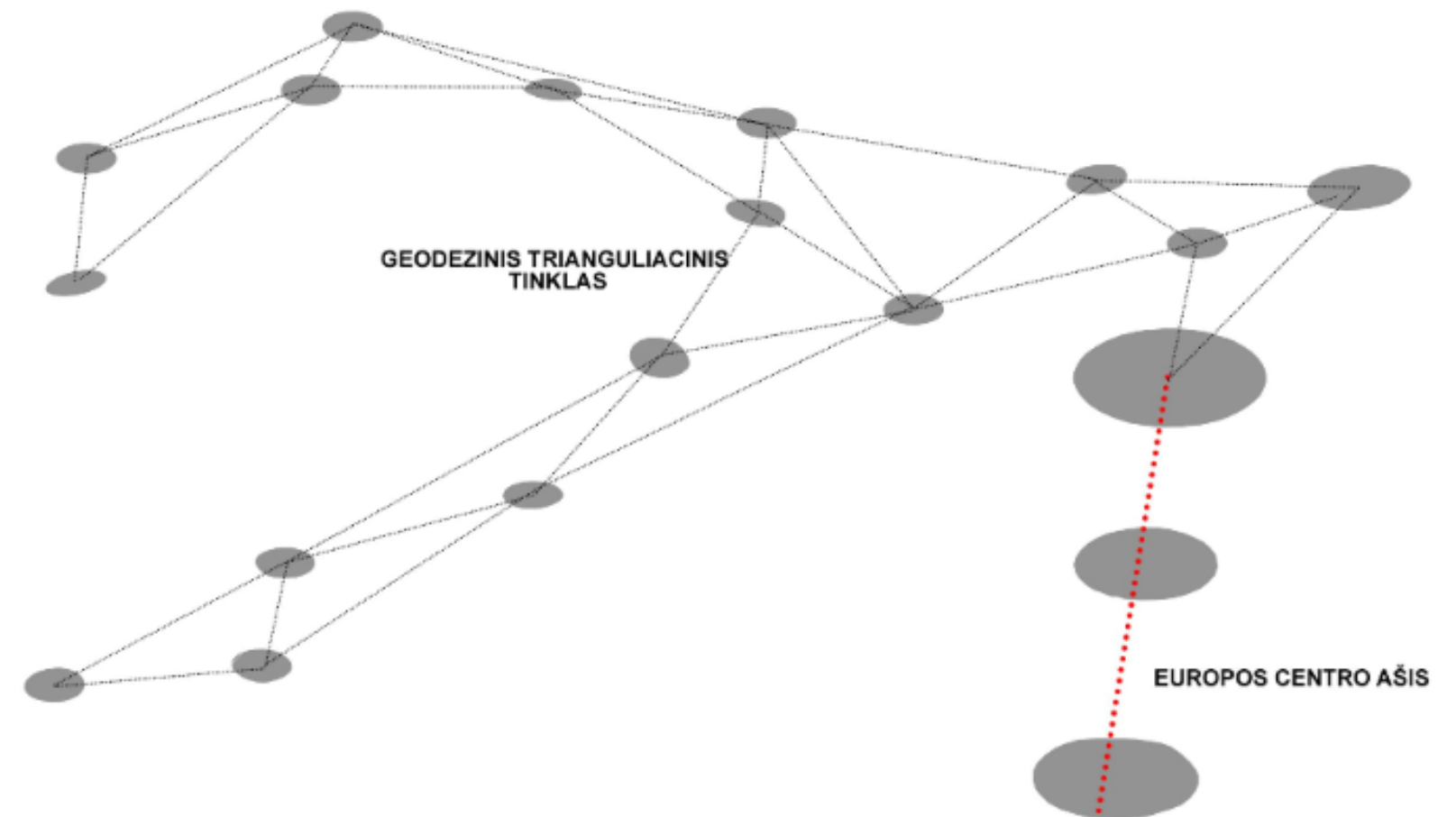
- Šiaurinė sklypo dalis Bernotų kapinynas
- Pietinė sklypo dalis Europos geografinis centas

Kadangi Šiaurinėje sklypo dalyje negalimos jokios statybos ši teritorija dedikuojama interaktyviam geodezijos pažinimo parkui. Nuo kalvos višaus, kuri yra parko centre žvelgiant tolyn tiesia linija už keletos kilometrų yra struvės geodezinio lanko meškonių taškas. Ilgainiui šio parko ir struvės taško vieta susijungtų į vieną pažinimo ekskursijos traktą.

Geodezinio parko koncepcija padiktuota struvės lanko principo, kai žinomi du taškai, atstumas tarp jų ir polinkio kampai į toliau esantį tašką, galima apskaičiuoti nutolusį tašką. Parke palei pagrindinį taką iš abiejų pusių išdėstyti taškai- pažinimo aikštelės, kuriose vyks skirtingos interaktyvios ekspozicijos, lauko pamokos. Šie taškai kaip ir Struvės geodezinis lankas yra išdėstyti taip, kad iš vieno taško gali matyti kitus ir taip nukelti per visa ekspoziciją. Tokiu būdu parko lankytojai galės gyvai pajusti Struvės geodezinio lanko matavimo principus. Šis trianguliacinis lankas užsibaigia su pagrindiniu tašku - lankytojų centru.

Lankytojų centras apjungia dvi sklypo dalis ir skirtingas pažinimo temas. Šiame taške baigiasi trianguliacinis lankas, o iš kitos pusės pastatas statomas ant geografinio Europos centro ir amfiteatro ašies. Bendra ašinė kompozicija čia kaip vieningos Europos simbolis. Pastatas niuanso principu jautriai komponuojamas į reljefo šlaitą. Anžeminėje pastato dalyje stogas dengia medinę terasą, kuri supa pastatą. Stiklinė atitvara užtikrina betarpišką gamtos ir žmogaus ryšį. Stogas, dėka reljefo, patogiai prieinamas tarnauja ir kaip apžvalgos aikštelė.

Lankytojų centre surojektuotas foje kurioje yra numatyta kavinė, iš jos galima patekti į konferencijų salę, kuri atitverta transformuojama pertvara taigi esant reikalui ši erdvė gali būti apjungta ir naudojama renginiams. Įkastoje pastato zonoje, kuri neturi natūralaus apšvietimo suprojektuota muziejaus ekspozicijų šalė. Dar pastate yra dvi darbo zonos, viena skirta pastato ir parko administracijai, kita universali darbo erdvė gali būti naudojama startuoliams. Šalia suprojektuota maža virtuvėlė kuria gali naudotis visi darbuotojai. WC suprojektuoti taip, kad juos būtų galima pasiekti tiek iš vidaus, tiek iš lauko.

Vilniaus raj. savivaldybė: Europos geografinio centro architektūrinis sprendimas susietas su SGL

Ačiū už dėmesį!

Dr. Saulius Urbanas

Struvės geodezinio lanko ekspertas,
Kadastro ir erdvinių duomenų politikos grupės
analitikas

